

OBRITNIK

Političen in strokovnjašk list za obrtni stan.

„Obrtnik“ izhaja 8. dan vsacega meseca in velja celo leto s pošiljanjem na dom vred 1 gld. 50 kr. — Za pol leta 75 kr. — Za četrto leta 40 kr. Posamične številke 15 kr. — Uredništvo Prešernov trg št. 3 — Naročnina in inserati sprejemajo se v „Narodni Tiskarni“ Gospodske ulice št. 12. — Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Inserati se računajo 3stopna vrsta za 1krat 4 kr. za večkrat ceneje.

Vabilo na naročbo.

Z denašnjo številko pričnemo drugo polletje. Vabimo tedaj gospode obrtnike na novo naročbo, iste pa, katerim je naročnina potekla, prosimo da jo ponove.

Obrtniki! Položaj našega lista Vam je znan. Le s tem da žrtvujemo svoj čas in trud, mogoče je izdajati naš list. Zanimanje za napredek obrtniškega glasila je v vseh ozirih premajhno. Ne le gledé finančne podpore, marveč tudi gledé duševne podpore (dopisovanja) smo na slabem. Navzlic vsem tem neugodnostim, katere pač, odkritosrčno tu izrečemo, — težko prenašamo; vzdržali bodemo naš list do konca t. l.

Na Vas č. sodrugi pa leži na daljni obstanek lista. V tem zadnjem polletju skrbeti Vam je z vsestranskim delovanjem za nadaljno izdajo „Obrtnika“. Če se število naročnikov vsaj ne podvoji, ne prestajalo bode nam družega, nego odložiti perc, in obrtništvo naše bode na istem mestu, kakor je bilo pred leti. Težko in žalibog le premalo vzbujena stanovska zavednost in mejusobnost tovarišev se bode pokončala in to v časih, ko bi bila, vsled neprestanih novatarij na socijalnem polji najbolj potrebna!

Da se to ne zgodi, leži v Vaših rokah! Mi smo spolnili prevzeto nalogo, prenašali težko in neprijetno breme, sedaj je zadnji čas, da nastopite tudi Vi in da z obilo, vsestransko podporo Vašega glasila pokažete, da se slovensko obrtništvo zaveda svojih gmotnih in političnih interesov in pravic!

Uredništvo „Obrtnika.“

Listek.

Ponedeljsko pismo.

Dragi prijatelj!

Dosti vode izteklo se je po Ljubljani, odkar ti nisem pisal. Ne misli pa, da se nisem več zanimal za „Obrtnika“! Opazoval sem neprestano naše javno življenje, posebno z ozirom na našo stvar, — in če bi hotel kritikovati vse nastope in naskoke, ki so se večinoma ponesrečili porabiti bi mogel več prostora, nego imam odmerjenega. Nikdar pa ne bi bil mislil, da bodemo rokodelci po tolikih letih še vedno na istem nevrednem stališči stali kakor preje. Naši „prvaki, in čudaki“ in tolikega števila, kakor jih je pri nas, ne najdeš jih z lepa drugod, strmoglavili so se silno proti nam. Pri volitvah za mestni zbor pokazali so dejansko vso ljubezen do nas; odkrili so srce in obisti, tako da smo jih gledali brez vsega kinča in lepotečja v polni nagoti. Jeden izmej teh mož trdil je, da v mestnem zboru sedi itak preobilo število obrtnikov, in da nikakor ne gre zahtevati da bi se število zastopnikov iz našega stanu še pomnožilo: —

Invalidno in starostno zavarovanje v Nemčiji.

„Berliner Reichsanzeiger“ objavil je v soboto za socijalno zakonodavstvo jako pomenljiv zakon o invalidnem in starostnem zavarovanju. Le z malo večino je državni zbor vsprejel ta zakon. Za osodo države je seveda to jako nebitvena okolnost; njeno prebivalstvo bode imelo računati z zakonom, ne da bi glasovno razmerje utemeljevalo kako razmerje. Da je vsprejel ta zakon le z malo večino, da se tudi nekaj s tem razlagati, da ni bilo nikacega narodnega gibanja za ta zakon opaziti, ko se je obravnaval v parlamentu. Neumestno bilo bi sklepati iz tega, da nova naprava ne bode ustrezala važnim realnim potrebam. Prebivalstvo pa za ta zakon tudi zaradi tega ni naudušeno, ker je novi zakon preveč zamotan in se pretežko pregleda, in ker je stvar, za katero se gre, prostemu narodu še tuja in neznana. Vsaj je „Kreuz. Zeitung“ še v maji pisala, da se je o važnosti tega zakona le polagoma preverila, da je zatorej morala premenjati stališče svoje! Važnost tega zakona se še danes ne da natančno narisati, še celo oni bi ne mogli njegovega pomena prav pojasniti, kateri so s prva spoznali dobroto njegovih načel. Uzrok temu je, da se finančna bremena, ki bodo izvirala iz tega zakona, sedaj še ne dajo zanesljivo določiti, ker manjka statističnih podatkov, ker se bode zadostna statistična podlaga dobila še le iz prakse. Pa naj bi tudi imeli statistične podatke, pa bi vendar vse proračunili le konjekturalni, ker je krog osob, ki se imajo zavarovati, ni točno omejen. Le gotove skupine prebivalstva so kar podvržene zavarovanju; to so pravi mezdni delavci in rokodelski pomočniki, katerih letni zaslužek ne dosega 2000 mark.

ker nam manjka izvedenosti in zmožnosti za tak posel! To zmožnost imajo namreč gospodje vso v zakupu in jo sami delijo mej tiste ki se jim znajo, — prikupiti.

Drugi se je pa čudil in mu ni šlo v glavo, kaj se naprej silimo v doméno, kjer oblastuje On in drugi! Obrtnega društva On ne pozna! Mogoče da tako društvo obstoji, a On ne vé zato, morebiti se je še le včeraj osnovalo! Kedo si drzne tedaj v imenu tacega društva govoriti, katerega On ne pozna!

Ta „čudak“ je menda prespal leto 1883. Takrat namreč ni bil predsednik „Kranjskega obrtnega društva“ le povabljen na obed v deželnem dvorcu, temveč celo odlikovan z zlatim križcem s krono, — in to vse kot predsednik „Obrtnega društva!“ Za take malenkosti se seveda taki velikani ne brigajo, — in društvo vzrok je deloma samo da ga On ne pozna, kajti pozabilo je na predstavo pri Njemu!

Tudi drugi gospodje niso razumeli, kaj da mislimo, ker hočemo, izpodrivati moža ki se mandatu ni odpovedal! Le takrat, če bode prostor, in da izmej „starih“ kedo prostovoljno odstopi, rekel je tretji, naj se oglasimo, z novim kandidatom!

Po tej logiki, ki dela vso čast „študiraneu“ go-

Za izvršenje zavarovanja se bodo osnovala zavarovalnice; njim se bode odkazal določen okraj in vse osebe, ki delajo v tem okraju, bodo se odkazale dotični zavarovalnici. Upravo bodo vodili nekaj javni uradniki nekaj voljeni zastopniki delodajalcev in zavarovancev, naposled pa še posebni državni odbor. Doneski se bodo plačevali za tedne po pratiki po mezdah razredih, od katerih bodo štirje, v katere se bodo zavarovanci uvrstili po visokosti njihovega zaslužka, ter se lahko v enem in istem meznem razredu razlikujejo po poklici. Večji če je mezda, tem večji donesek; pri enaki mezdni bode premija za one poklice večja, pri katerih je nevarnost večja, nego pri drugih.

Mezdní razredi bodo takole razvrščeni: V prvi spadajo zavarovanci z letnim zaslužkom do 350, v drugi z letnim zaslužkom 550, v tretji z letnim zaslužkom 850 in v četrti z letnim zaslužkom nad 850 mark; mero-dajni so za visokost dohodkov. Invalidni dohodek, ki se more dobiti še le, če eden plačuje že pet let, obstoji iz stalnega zneska 60 mark, potem iz zneska po 2 vinarja z vsakim spolnjenim tednom uplačevanja v prvem, po 6, 9, 13 vinarjev v drugem, tretjem in četrtem meznem razredu. Starostni dohodek znaša 4, oziroma 6, 8, 10 vinarjev za vsak teden uplačevanja v dotičnem razredu. K temu pa pride še državni donesek 50 mark. Po tem pride na invalida z 100 tedni uplačevanja v prvem 200, v drugem 100, v četrtem meznem razredu invalidni dohodek 60 mark, 2 marki za uplačilo v prvem, 12 v drugem, 13 mark v četrtem, 50 mark državnega doneska, skupaj 137 mark. Starostni dohodek za sedemdesetletnika, ki je bil 1400 tednov v zavarovanju podvrženem delu ter polovico svojega časa bil v drugi, drugo polovico v tretji mezdni razred uvrščen, bi bil 700×6 vinarjev + 700×8 vinarjev = 42×56 mark državnega doneska, torej skupaj 148 mark. Za naraščanje dohodka čez nek gotov znesek obstoje sicer posebne določbe.

Čuden se nam zdi način, kako se je določil donesek države; v raznih vlačnih načrtih se je državi kar odkazala tretjina bremena in iz tega izračunilo v novembarske predlogi $36\frac{1}{2}$ milijona obremenjenja. Stalni znesek 50 mark izvira iz odsekovih obravnav, potem bode nekda prišlo na državo $35\frac{1}{2}$ milijona mark. Vsekako je v tem vidna koncesija ideji enotnih dohodkov, ideji enakosti, o kateri že pravi Schäffle, da bode žela zasmeševanje in sovraštvo namesto sporazumljenja. Seveda v zakonu ne manjka podrobnih predpisov o postopanju pri določevanju dohodkov, poračunanju mej posamičnimi zavarovalnicami itd., mi se v vse te točke spuščati ne moremo. Le jedno hočemo vzeti, ki je prouzročila mnogo govorjenja, o postopanju pobiranja.

Sprva hoteli so uvesti, da bi vsak delavec dobil, ko bi plačal donesek celo marko, katero bi moral pri-

spodu, ne treba niti volitve! Če vsi stari mandanorji izrečejo, da so pripravljeni svoj posel tudi nadalje izvrševati — prihranimo si prav lahko stroške volilnih shodov in volitev! Kaj ne gospod, da bi bila to logična posledica Vaših mislij!

Ostali sicer niste dosledni. Pri deželnozbornih volitvah videli smo toliko vrivanja novih kandidatov na, — po Vaših nazorih zasedene mesta; da smo kar strmeli, ker so bili celo iz Vaše srede! „Ja Bauer das ist etwas anderes“ — bodele rekli, — in prav imate! Tacih kozlov preobračati ne smemo mi obrtniki. Potegovati se za svoj stan, je — greh pri nas, čast pri Vas! Rušiti disciplino, je grdo od nas, — lepo od Vas! Toda pustimo Vam veselje: „Nichts dauert ewig, der schönste Jud wird schäbbig“ ta prislovica nam pove, da bode prišel čas, ko bodo tudi nazori omenjenih gospodov postali „schäbbig“. Da na to predolgo ne bomo čakali, zato vže sami skrbijo.

Zakaj pa ti dragi prijatelj nisi stopil mej kandidate? Vsaj je celo On v sebi čutil poklic za deželnega poslanca in je, četudi brezuspešno, begal volilce. Menim, da Ti družina ne vgaja! Vsaj se za tako čast ne bi potegoval niti Tvoj skromni prijatelj

x.

lepiti v takomenovane popotne bukvice. Na ta način bi se bil dosegel lahek pregled, koliko je plačal kdo pri raznih zavarovalnicah. Proti tej knjižici ustal je pa velik vihar. S tem bi se uvela le neka prikrita delavska knjižica, ki bi se zlorabila za kontrolo o prejšnjem vedenju delavca in za preganjanje nepovoljnih. Ne le socialni demokrati so se upirali uvedbi pobotnih knjižic, temveč tudi iz delavskih krogov prihajali so glasovi, da jim je ljubši, da se opusti vse zavarovanje, nego da se uvede tako sovražena delavska knjižica v drugej obliki. Vlada se pa ni dala pregovoriti, in še le v odseku so sklenili, da se taka knjižica ne uvede. Odsek je sklenil, da se uvedejo nove pobotne karte s prostorom za jedno leto, računano na 47 uplačevalnih tednih. Zavarovanec bode pa kedar se mu bode zdelo, zamenjal karto z novo in dobil sumarično potrjilo o skupnem vplačanem znaku. Sedaj se nadejajo, da delavci ne bodo imeli več nobenih pomislikov.

Nasprotniki zakona se sicer posmehujejo temu velikanskemu delu, toda kdor sodi naspristransko, mora reči, da se je nekaj velicega dognalo. Obžalovati je, da se tudi ni kaj storilo za preskrbenje vdov in sirot, toda proti temu je bilo še toliko pomislekov, da se vlada ni upala te zadeve lotiti. Ta stvar se bode pa pozneje uravnala Korak za korakom, vse na jedenkrat ne gre. Jedna zadeva je že rešena in začetemu delu želeli je najboljši uspeh.

Kaj je z nami?

V zadnji številki „Obrtnika“ priobčili smo pod naslovom „Vdeležba zadrug in občin pri podpisu prošnje na presv. cesarja“, — notico, ki nam najjasneje kaže, kako silno zaostajajo obrtniki na Kranjskem za svojimi sodrugi v vseh kronovinah naše širne države. Dotična prošnja na presv. cesarja bila je takorekoč zadnji klic na pomoč, — klic obupajočega obrtnega stanu — kateremu se po izvršbah obrtnega zakona uničujejo one neznatne pravice, koje so se mu po inicijativi presv. cesarja samega, vsled prestolnega govora 1879 l. po zakonitem potu podarile. Kaj je bilo tedaj naravnejši nego misel, da bodo obrtniki vsih dežel napeli skrajno silo, da z obilimi podpisi pokažejo presv. vladarju istinitost v „prošnji“ navedenih pritožeb obrtnega stanu in ob enem odločnost in zavednost v obrambo svojih naravnih stanovskih pravic. Z veseljem je čitati ogromno udeležbo zadrug in občin po vseh krajih našega cesarstva, a osramoteni skrivati se moramo obrtniki na Kranjskem pred vsemi kronovinami.

Naša dežela je, kakor se trdi konservativna — tenor „prošnje“ ima isto idejo, in vendar ni bilo pri nas dobiti družih podpisov nego onih, katere je v Ljubljani z mnogimi stroški za tiskovine in pošiljanje nabralo kranjsko obrtno društvo. Nihče ne more trditi, da bi mu bila stvar neznana, kajti vsled naše prošnje objavili so bili skoro vsi slovenski listi celotno ali pa vsaj deloma našo zadevo ter obrtnikom priporočali jo v zanimanje. Toda vse brez najmanjšega vspeha!

Kaj je tedaj z nami?

Mogoči so le naslednji vzroki, in sicer:

Da pripadamo v svojem mišljenju oni vrsti liberalcev (v gospodarskem oziru), ki po svojih nazorih preprečiti poskušajo socialno konservativno zakonodajo, v korist velicemu kapitalu.

Da smo nezavedni, da javnega življenja ne poznamo in ne vemo, da človeku in stanu, ki se sam zapusti, tudi drugi pri najboljši volji pomoči ne morejo.

Da se nam še tako dobro godi, da varstva in pomoči od strani države ne potrebujemo, ali pa da od državne pomoči ničesar ne pričakujemo, da smo tedaj v obližju onih strank, ki težijo po preobratu sedanjega socialnega ali družbinskega reda.

Ne bomo raziskavali, kateri vzrok se vjema z našim postopanjem, a jedno smemo trditi, in to je, da naš narod duha tovarštva in mešusobnosti ne pozna!

Pri nas je marsikomu ljubši, da sam trpi, če le vidi, da je sosed njegov tudi v stiskah! Gotovo se pri tem bolje počuti, kakor če bi se obema dobro godilo. Zametavanje zadrug ne kaže nam družega nego golo brezokinčano zavist! Kedor bi hotel za občnost kaj storiti, očitala bi se mu slavohlepnost in sigurno naj bi bil natolcevanja najnižjih nakanov!

Obrtniki imamo mej sabo toliko obilico zlobnih in razdirajočih elementov, kakor morebiti nikjer, in toliko pomanjkanje zavednih, nesebičnih mož, da slednjim ni mogoče prodreti proti prvim. Kojeva vodi v prvi vrsti sebičnost in zavist, zaslepijo ga te lastnosti toliko, da se boji vsikdar škode zase, kadar bi se polegnil za svojega sodruga! To je ločivni element, ki razdira in podira oni skromni temelj, katerega smo skušali položiti v prid boljše bodočnosti in v čast našega stanu. Vsaj celo tako potrebna ustanova kakor je bolnišna blagajna za obrtnike, najde protivnikov v lastnem taboru, kako se hočemo se zjednačiti potem v socijalnih in političnih težnjah?

Že lansko leto smo v člankih „Obrtnikom v obrambo in pomoč“ navedli toliko očitivnih napak v naših obrtih, da jih sleherni posameznik prav dobro pripozna in tudi vé, da je skorej lahko jih odpraviti, ko bi bilo le nekoliko dobre volje in zanesljivosti mej sodrugi. A ni jedno se zgodilo! Tarnamo nad nadalje večimi stroški, nad vsakoletnim povikšanjem davka, in vendar vsled nereda v naših obrtih neprestano mečemo denar na cesto oziroma v roke nepoštenih ljudi, ki se iz nas norčujejo!

Tudi drugje ni vse kakor bi imelo biti! A vendar nahajate po vseh kronovinah zadruge, ki delujejo v prosep svojih tovarišev. Če tudi beremo o prepirih pri združnih zborovanjih, ki ravno celemu stroku časti ne delajo, vendar pa tudi vidimo zadostno število pogumnih, zavednih mož, ki držijo častno svojo zastavo v roki in proti katerim se brezuspešno zaletavajo kričaći, kojim se le redkokedaj posreči priti na krmilo.

Žalostno in neprijetno je brskati rano v lastnem telesu, nam žalibog ne preostaje družega pripomočka, kajti dokler ne bomo spoznali, da nas lastnosti, kakršne vladajo v našem mejusobnem življenju, tirajo do popolnega propada, toliko časa ni upati obrata na boljše.

Ves obrtniški stan na Kranjskem ne posedla le jednega društva ali zadruge, ki bi mogel biti vzor drugim. Tudi naše kranjsko obrtno društvo v Ljubljani se ne more pospeti do zadostne veljave. Čeravno obstoji to društvo že mnogo let in se zamorejo po najložjem načinu ustanovljati podružnice njegove po deželi, če stopite deset udov skupaj, vendar ni bila izražena v teku vseh let le jedna želja po podružnici kakršne imajo vsa obrtna društva v drugih kronovinah. Nihče ne more trditi, da se od strani onega malega števila zavednih mož, ki so to društvo ustanovili in podpirali, ni zadosti storilo. V očigled našim silam zadostuje to delovanje — in ko bi imeli mej nami le količkaj zavednih, za svoj stan vnetih mož, past bi moralo seme tega društva na plodovita tla.

Poskusi delali so se na vse načine, celo vrsto dejanj lahko naštejemo, katere je v teku let izvršilo naše društvo. S skromnimi močmi omogočilo je celo izdajo prav lepega in velikega 14 dnevnika v lanskem letu; brez da bi našlo potrebne itak ne veliko zahtevajoče pomoči!

Po vseh teh činih ni čuda, da vpraša sleherni zaveden obrtnik: Kaj je z nami?

Domače in razne stvari.

Popravek. V pravih starostne hranilnice katere smo v poslednji številki objavili; izostal je v § 2. odstavek „obrnliški pomočniki.“ Ti se bodo namreč poleg drugih omenjenih delavcev, tudi sprejemali v starostno hranilnico, združeno s kranjsko hranilnico.

Vodnikove slavnosti v Ljubljani udeležila se tudi deputacija kranjskega obrtnega društva, in je položila v imenu društva venec z napisom pred spomenik.

Tudi pri banketu je bilo društvo zastopano po gg. Kunc, Žitnik in Bajec.

Pri sklepu banketa dobil je besedo tudi zastopnik obrtnega društva g. M. Kunc, in je govoril naslednjo napitnico:

Častita gospoda!

Duh in moč, veda in delo so sredstva s katerimi narodi žive in napredujejo. Z uma svitlim mečem bojuje se, in navdušuje pesnik ljubljani svoj rod. Z duha globokim mislim rešuje učenjak teoretične probleme, um iznajde in načrta, a — v življenje spravlja moč!

Pri vsaki stvari bodi si majhna ali pa velika opazujemo isto skupno delo duha in moči, ki v stvarja vse od malenkosti do vekovitih umotvorov!

Duh brez moči, — in moč brez duha, ne bi mogla donášati človeštvu prida in blaginje!

Krasni spomenik, katerega je na čast in slavo svojemu prvemu buditelju in pesniku postavil danes hvalni rod, je tudi izvršek duha in moči!

Umetnik izdelal je krasni načrt, moči in dela vajene roke pa so izvršile, kar je izumil ženijalni duh!

Bodisi da smo mej sabo še tako različnih mislij o najboljših potih do narodnega in socijalnega razvoja, jedini smo v tem gotovo vsi, da domači umetnji in rokodelstvu hasni le pošteni napredek, — da bi bil zaostanek na tem polji nesreča za naš narod!

Ker pa iz duha življenje izvira, je vse, kar so storili naši pesniki in buditelji za duševni razvoj svojega rodu, — koristilo tudi napredku domače umetnosti in obrtnosti!

Zato pa slavijo take može, tudi priprosti obrtniki in delavci, ker vedo, da v duševnem razvoju naroda leži ključ gospodarskemu napredku!

Narodna zavednost vzbuja značaje, daje pričetnikom pogum, — in živahno podkrepljenje domače umetnosti in obrtnosti donášalo bode narodu in deželi najlepši in plodoviti sad!

Treba pa je da to vsi spoznamo. Duh in moč, veda in delo sta enakopravna faktorja, — ta misel mora prodreti mej nami, — in pridobili si bomo žnjo zadovoljnost slovenskega delavskega stanu, za kar skrbeti je vsim narodna dolžnost!

Ti ideji ki spoja ženijalno misel s fizično krepkostjo, — slogi, ki veže učenjaka s priprostim delavcem, velja naj moja napitnica!

Bog živi slovenski duh!

Bog živi slovensko moč!

O volitvah za deželni zbor. Izvoljeni so bili dne 4. julija v kmetskih občinah: v okolici ljubljanski gg. Vinko Ogorelec in Fran Povše; v Velikih Laščah Višnikar in Pakiž; v Kamniku Kersnik; v Vipavi Lavrenčič; v Postojni dr. Vošnjak in Kavčič; v Kranju Detela in Kljun; v Litiji Luka Svetec; dr. Papež in urednik Žitnik; v Radovljici dr. Poklukar; v Černomlju Dragoš; v Krškem Pfeifer. Danes volijo mesta in trgi, in pa kupčijska in obrtna zbornica v Ljubljani. — *Glede volitev v Ljubljani hočemo resnici na čast vže sedaj komentirati, da neki nam neznani odbor, ki kandiduje gg. Regalija in Föderla z kranjskim obrtnim društvom ni v nobeni zvezi.*

Ravnokar izvemo rezultat volitev v Ljubljani. Prišlo je volilcev 575. Od teh dobil je g. župan Grasselli 508., g. dr. Mosche 276., g. Ivan Hribar pa 226. Mej dr. Moschetom in Ivan Hribarjem bode tedaj ožja volitev. **Obrtniki! Priporočamo Vam v soglasju z našimi sodrugi, da združite Vsi glasove za gospoda Ivana Hribarja, kateri bode gotovo skrbel tudi za blagor slovenskih obrtnikov.**

Tukajšno delavsko izobraževalno društvo poslalo nam je izjavo, s katero občinstvo svari pred nekim Albert Kordešem, ki vže dlje časa v Ljubljani brez posla živi, ter tudi ime društva zlorabi v svoj namen. Natančneje pojasni to g. Karl Kordelič predsednik delavskega društva.

Umrl je g. župnik Ivan Belec. Možak pečal se je mnogo z gospodarskimi in socijalnimi vprašanji in je veliko v tej stroki pisal. Zadnje leta pripravljaj je obširno razpravo o obrtniškem vprašanji in nabral zato mnogo gradiva. Iskal je pa tudi dotike s krogi, za katere je mislil delati, povpraševal po mnenji našim in mnogo podatkov poslali smo mu tudi mi. Bolehnost pa je preprečila pričetno delo. Blag mu spomin!

Okrajne bolnišne blagajne pričnejo poslovati s 1. avgustom, kakor smo vže omenili. Delajo se zato povsod priprave. Po nekaterih krajih posodili so mestni ali okrajni zastopi tem blagajnam nekaj novcev; da bode moč delo pričeti. Mi menimo da bi se naš državni proračun tudi ne bi bil prevrnil, sicer bi se privolilo nekaj državne podpore. Ne bojijo se čerenda toliko stroškov kakor principa. Pojm „Staatshilfe“ še vedno ni za naše ušesa! Ljubljanski magistrat pomagaj bode blagajni s tem, da ji preskrbi dve sobi za pisarnico v nekdanji meščanski bolnici, menda poleg trg. in obrt. zbornice.

Zur Begrenzung der Gewerbebefugnisse. *)

Gutachten und Entscheidungen.

Ist ein Feilenhauer berechtigt Bohrer und Geschmeidewaaren zu erzeugen.

Der Inhaber eines handwerksmässigen Feilhauer-gewerbes hat um die Nachsicht von der Beibringung eines Befähigungsnachweises für das Bohrer- und Geschmeidewaarengewerbe nachgesucht, wurde jedoch von der Gewerbebehörde erster Instanz abgewiesen.

Das k. k. Ministerium des Innern hat aber im Recurswege anlässlich dieses speciellen Falles entschieden, dass rücksichtlich der Erzeugung von Bohrern die Verwandtschaft im Gewerbe bestehe, daher die Nachsicht vom Befähigungsnachweis zu ertheilen sei.

Die Geschmeidewaaren-Erzeugung gehöre an und für sich unter das Feinzeuggeschmeidegewerbe, welches nach einer unterm 30. Juni 1884 erlassenen ministeriellen Entscheidung auch ein Feilhauer auf Grund seines Gewerbes zu betreiben berechtigt ist.

Ist das Nagelschmiedgewerbe ein handwerksmässiges und bedarf dasselbe einen Befähigungsnachweis?

Das k. k. Handelsministerium hat im Einvernehmen mit dem k. k. Ministerium des Innern auf Grundlage der Gutachten der Handels- und Gewerbekammern von Wien und Innsbruck, welche sich dahin ausgesprochen haben, dass bei der Herstellung von Nägeln vorwiegend Handarbeit angewendet wird und es sich hiebei um Fähigkeiten handelt, welche die Ausbildung durch Erlernung und längere Verwendung im Gewerbe erfordern, ferner, dass diese Gewerbetreibenden sich nicht allein auf die Erzeugung der verschiedensten Sorten und Formen von Nägeln beschränken, sondern auch auf die Herstellung von Bankeisen, Maurer-, Bilder- und Spiegelhaken, ferner von Randbandnieten und Ringelschmiedarbeiten erstrecken, welche Arbeiten gleichfalls die Erlernung und Verwendung im Gewerbe voraussetzen und im Hinblick mit Handelsministerial-Erlass vom 10. November 1886, wornach das Gewerbe der Hackenschmiede, der Pfannenschmiede, sowie das Gewerbe der Schlageisen-, Schafschere- etc. Erzeugung in die Kategorie der Roh- und Grobschmiede eingereiht wurde, welche Gewerbe mit jenem der Nagelschmiede vielfache Berührungspunkte aufweisen, entschieden, dass das Nagelschmiedgewerbe als in die Kategorie der Roh-Grobschmiede gehörig und als handwerksmässig zu behandeln sei und daher zum Antritte desselben, soweit der Betrieb weder fabrikmässig noch als Hausindustrie erfolgt, die Erbringung des Befähigungsnachweises erforderlich sei.

Sind die Hufschmiede zur Verichtung der Grob- und Wagenschmiedarbeiten berechtigt?

Die k. k. Bezirkshauptmannschaft in Wiener-Neustadt hat die Handels- und Gewerbekammer in Wien ersucht, ein Gutachten abzugeben, ob die Concession zum Hufbeschlage, beziehungsweise zur Ausübung des Hufschmiedgewerbes, auch die Verichtung aller dem Grob- und Wagenschmiede zustehenden gewerblichen Arbeiten einschliesst, oder ob hiezu überdies noch die Anmeldung des handwerksmässigen Grob- (oder Wagen-) Schmiedgewerbes erforderlich ist.

Die Kammer theilte nun nachstehendes Gutachten mit: Die Kammer wurde schon im Jahre 1885 vom k. k. Handelsministerium mit der Begutachtung derselben Frage beauftragt, und sie hat sich damals (Plenarprotokoll vom 14. Juli 1886, Punkt 14) dahin ausgesprochen, dass conform den traditionellen Einrichtungen ein rechtlicher Unterschied zwischen den sogenannten Wagenschmieden und Roh- oder Grobschmieden nicht gemacht, sondern an dem Begriffe eines einheitlichen Schmiedgewerbes festgehalten werde, wobei nur die Ausübung des Hufbeschlages gemäss § 15, Z. 20, der G. O. ein separates Recht der concessionirten und im Uebrigen mit den anderen Schmiedgewerben gleichgestellten Hufschmieden zu bilden hätte.

*) Znano je in poudarjali smo vže, da nam še vedno manjka rabljive rokodelske terminologije. Tega dela se pa mi obrtniki ne moremo lotiti. Tudi nimamo nikogar, ki bi nam potrebne izraze v slovenski jezik tako prevel, da bi jih obrtniki, ki jih sedaj le v nemškem jeziku poznajo, razumeli. Zato bodedo enake važne razsodbe glede moje obrtnih pravic objavljali v nemškem originalu; da se bodo obrtniki v potrebnih slučajih na take razsodbe lahko sklicevali.

Nach den vorstehenden Ausführungen besteht kein Zweifel, dass die concessionirten Hufschmiede, im Falle sie Arbeiten der Grob- und Wagenschmiede auszuführen beabsichtigen, ausser ihrer Concession nach § 15, Z. 20, der G. O. nicht auch noch das handwerksmässige Gewerbe der Grob- oder Wagenschmiede anzumelden haben. Ihre Concession zum Hufbeschlage setzt vielmehr ihre Befähigung zu den Arbeiten der letztgenannten Schmiede voraus. Dadurch wird an dem eigentlichen Charakter des Schmiedgewerbes überhaupt festgehalten und ist noch zu bemerken, dass die Concession zum Hufbeschlage in der derselben vorausgehenden Prüfung nach § 9, lit. b., der Verordnung des Ministeriums des Innern vom 17. August 1873 (R. G. Bl. Nr. 140) die Fähigkeit zur Anfertigung eines Hufeisens, also einer Schmiede-Arbeit, voraussetzt.

Ist die Schuhobertheil-Erzeugung ein handwerksmässiges Gewerbe?

In neuerer Zeit wird die Erzeugung der Schuhobertheile abgesondert vom Schuhmachergewerbe betrieben. Demzufolge wurde an das k. k. Ministerium für Handel das Ansuchen gestellt, die Erzeugung von Schuhobertheilen unter die handwerksmässigen Gewerbe im Sinne des § 1, Absatz 2, des Gesetzes vom 15. März 1883 einzureihen.

In der Begründung dieser Eingabe wird geltend gemacht, dass die Schuhobertheil-Herrichtung nur aus dem Schuhmachergewerbe hervorgegangen sei und der Anfertiger das Schuhmachergewerbe gründlich erlernt haben müsse, um diesem Gewerbszweige mit Erfolg verstehen zu können, daher auch eine längere Verwendung im Schuhmachergewerbe zur Voraussetzung habe, welche Umstände sämtlich Kriterien der Handwerksmässigen Gewerbe bilden. Auch wird darauf hingewiesen, dass viele Schuhmacher sich nur mit dem Anheften der Untertheile (Sohlen) an die gekauften Obertheile befassen, es werde somit die Erlernung der Anfertigung von Schuhen in allen ihren Bestandtheilen erschwert und die Heranbildung tüchtiger Gehilfen behindert.

Auf Grundlage dieser Umstände fanden sich das k. k. Handelsministerium einvernehmlich des k. k. Ministeriums des Innern, bestimmt, auszusprechen, dass die Schuhobertheil-Erzeugung einen integrierenden Bestandtheil des Schuhmachergewerbes bilde und dass daher Bewerber um das erstgenannte Gewerbe, sofern dasselbe handwerksmässig betrieben wird, gehalten sind, den Befähigungsnachweis in der für das handwerksmässige Schuhmachergeschäft geforderten Weise zu erbringen.

Sind Schmiede berechtigt eiserne Thüren herzustellen und eiserne Oefen zu repariren?

Ueber diese Frage hat die k. k. Bezirkshauptmannschaft in Zwettl eine gutachtliche Aeusserung von der Handels- und Gewerbekammer in Wien abverlangt. Die Kammer theilte der k. k. Bezirkshauptmannschaft nach gutachtlicher Einvernehmung der Wiener Schlosser- und der Wiener Huf- und Wagenschmiede-Genossenschaft Nachstehendes mit:

Der Streit zwischen den Handwerke der Schmiede und der Schlosserzunft wegen der einem oder der anderen zustehenden Arbeit und darüber bestehenden Eingriffen hat in der Wiener Innungsordnung vom 20. Februar 1750 unter Anderem im § 13 bezüglich der Herstellung der eisernen Thüren eine Entscheidung dahin gefunden, dass diese Arbeiten den Schlossern allein zustehe. Obwohl nun diese strenge Scheidung der den beiden in Rede stehenden Gewerben zukommenden Befugnisse für Wien auch heute noch aufrechtzuerhalten wäre, weil die Gewerbsverhältnisse der Hauptstadt eine derartige Specialisirung der einzelnen Gewerbszweige zulassen, so dürfte doch andererseits die Einhaltung dieser Grenzlinie zwischen Schmieden und Schlossern auf dem flachen Lande mit Rücksicht auf die dort obwaltenden Verhältnisse nicht immer den Bedürfnissen des Publikums entsprechen und wäre aus diesem Grunde auch den Schmieden das Herstellen von eisernen Thüren beim Mangel der hiezu in erster Linie befugten Schlosser nicht zu versagen.

Die Reparatur von eisernen Oefen räumen die beiden eingangs erwähnten Gutachten ausschliesslich den Schlossern ein und kann sich die Kammer dieser Entscheidung, welche sich auf die Natur der hiebei nothwendigen Arbeit gründet, nur anschliessen.